

دانشگاه الزهرا

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته توسعه اقتصادی و برنامه ریزی

عنوان:

بررسی اثر صادرات بر رشد بخشهای اقتصادی در طول سالهای ۱۳۷۱-۱۳۳۸

استاد راهنما: جناب آقای دکتر پور مقیم

اسناد مشاور: سر کار خانم دکتر افشاری

دانشجو: سکینه صفری

بهمن ۱۳۷۵

چکیده:

در طول این بررسی به پاسخگوئی این فرضیه که آیا رابطه علت معلولی بین صادرات و رشد اقتصادی وجود دارد آیا صادرات ورشد هر یک از بخشهای در اقتصاد ایران شده است, پرداخته شد که دوره تحت برسی سالهای ۱۳۳۸ تا ۱۳۷۱ بوده و تکنیک مورد استفاده, آزمون علیت گرانجر, آزمون ایستایی دیکی-فولر و مدل رشد گرشان قدر میباشد.

نتایج حاصل از برررسی ها میدهد که یک رابطه یک سویه ای از جانب رشد صادرات به رشد GDP وجود دارد در میان سایر عوامل موثر بر رشد اقتصادی, رشد تولید ناخالص داخلی ۱/۳ واحد شده است در بررسی بخشی نیز, سه سه بخش کشاورزی صنعت و خدمات مورد بررسی قرار گرفتند. بخش کشاورزی, به دلیل تکنولوژی ساده تری بخش ضریب مربوط به صادرات بزرگترین ضریب می باشد. به نحوی که با افزایش یک واحد در رشد صادرات, صنعت و خدمات مورد بررسی قرار گرفتند. بخش

کشاورزی، به دلیل تکنولوژی ساده تری که مورد استفاده قرار داده، وابستگی کمتری به صادرات و دلارهای حاصل از صدور نفت داشته است بنابراین رشد صادرات و صادرات غیر اثر معنی داری بر رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی نداشته اند بنابراین رشد صادرات بخش کشاورزی منجر به رشد ارزش افزوده این بخش گردیده است. به عبارتی بخش کشاورزی از اثرات جانبی ناشی از صادرات سایر بخش ها منتفع نشده است.

در مقابل دو بخش دیگر، یعنی صنعت و خدمات، تحت تاثیر رشد کل صادرات و صادرات غیر نفتی بوده و هر عمل فوق اثر جانبی و معنی داری بر رشد این بخشها داشته اند. به عبارتی دو بخش مذکور به خوبی از اثرات جانبی از اثرات جانبی حاصل از صادرات منتفع گردیده اند و از آنجائیکه ضریب مربوط به رشد کل صادرات و رشد صادرات غیر نفتی بوده و هر دو عامل فوق اثر مثبت و معنی داری بر رشد این بخشها داشته اند به عبارتندو بخش مذکور به خوبی از اثرات جانبی حاصل از صادرات منتفع گردیده اند و از آنجائیکه ضریب مربوط میباشد، میتوان نتیجه گرفت که بخش خدمات بیشترین نفع را از اثرات جانبی حاصل از صادرات برده است. از طرفی ضریب مربوط به رشد صادرات صنعتی در بخش صنعت بزرگتر از ضریب مربوط به رشد صادرات ضریب مربوط در بخش کشاورزی در بخش کشاورزی میباشد یعنی $0/73$ در مقابل $2/92$ و با توجه به آنکه بیش از 70 درصد از ارزش صادرات غیر مربوط به بخش کشاورزی میباشد، میتواند حاکی از رشد کندتر قیمت محصولات کشاورزی نسبت به محصولات صنعتی در سطح جهانی باشد و این بیانگر عدم تاکید بر صدور مواد خام و اولیه در بلند مدت میباشد. همچنین کثرت تقاضای پایین برای این محصولات و وخامت رابطه به زیان کشورهای در حال توسعه و ظهور مواد جانشین در کشورهای صنعتی از جمله سایر عواملی است که توجه محض به صدور محصولات کشاورزی و مواد خام را در بلند مدت به زیر سؤال می برد.

فهرست مطالب

چکیده

مقدمه

طرح مسئله

فصل اول: مروری بر الگوهای رشد اقتصادی و تجارت بین الملل

۱-۱- کلیاتی راجع به مدل رشد

۱-۱-۱- مدل رشد هارود-دو مار

۱-۱-۲- تجارت و رشد اقتصادی

۱-۲-۱- نظریه پرفسور مانیت

۱-۲-۲- دیدگاه پرفسور گونارمیردال و قطب های توسعه

۱-۲-۳- دیدگاه دکتر رائول پربیش و هانس سینگر

۱-۲-۴- دیدگاه هابرلر و منافع دینامیکی تجارت

۱-۳- استراتژی های توسعه اقتصادی

۱-۳-۱- استراتژی های توسعه اقتصادی از دیدگاه تخصیص منابع

۱-۳-۱-۱- استراتژی توسعه رشد متعادل (فشار بزرگ)

۱-۳-۱-۲- استراتژی رشد نامتعادل (کشش اضافی)

۱-۳-۲- استراتژیهای توسعه اقتصادی براساس درجه باز بودن اقتصاد

۱-۳-۲-۱- استراتژی در ونزای متکی به کشاورزی

۱-۳-۲-۲- استراتژی صنایع سنگین

۱-۳-۲-۳- استراتژی جایگزینی واردات

۱-۳-۲-۴- استراتژی گسترش صادرات (برون گرا)

۱-۴- بررسی تجربیات کشورها در رابطه با راهبردهای توسعه و عملکرد اقتصادی

۱-۴-۱- استراتژی توسعه در کشور کره جنوبی

۱-۴-۲- استراتژی توسعه در کشور برزیل

فهرست منابع و ماخذ

فصل دوم: مروری بر تحقیقات انجام شده در زمینه صادرات و رشد اقتصادی

۲-۱- مقدمه

۲-۲- کار تحقیقی بلا با لا سا

۲-۳- فدر و اثرات حانی صادرات بر رشد اقتصادی

۲-۴- کاووسی و اثر ترکیب کالاهای صادراتی بر رشد اقتصادی

۲-۵- راتی و رام و رابطه بین صادرات و رشد اقتصادی

۲-۶- مطالعه خان و رینهارت

۲-۷- مطالعه صالحی اصفهانی در زمینه اثر صادرات و واردات بر رشد اقتصادی

۲-۸- خان و سقیب, بررسی صادرات و رشد اقتصادی در پاکستان

۲-۹- مقاله جانگ و مارشال و بررسی علیت ما بین صادرات و رشد اقتصادی

۲-۱۰- چاو و بررسی علیت ما بین رشد صادرات و توسعه صنعتی

۲-۱۱- بهمنی اسکوئی, مهتدی و شبشیق و برآورد علیت بین صادرات و رشد اقتصادی در

کشورهای ldc (یک بررسی مجدد)

۲-۱۲- بررسی صادرات و توسعه در کانادا توسط آپوستولوس سرلیتس

نتیجه گیری فصل دوم

فهرست منابع و ماخذ

فصل سوم: بررسی رابطه بین صادرات و رشد اقتصادی در کشور ایران

مقدمه

۳-۱- بررسی تاریخی روند رشد و صادرات در ایران

۳-۱-۱ بررسی روند تاریخی از دوره قاجاریه تا وقوع انقلاب اسلامی

۳-۱-۲ بررسی روند پس از انقلاب اسلامی (۱۳۵۷ به بعد)

۳-۲ بررسی وضعیت بخشهای اقتصادی کشور

۳-۲-۱ بررسی موقعیت بخش کشاورزی در اقتصاد ایران

۳-۲-۲ بررسی موقعیت بخش صنعت در اقتصاد کشور

۳-۲-۳ بررسی موقعیت بخش خدمات در اقتصاد کشور

۳-۳ ارائه الگوی نظری از رابطه صادرات و رشد اقتصادی در ایران

۳-۳-۱ توضیح و تبیین مدل

۳-۳-۲ نتایج عملی مدل

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات

فهرست منابع و مآخذ

چکیده لاتین